

Tekenen in de Tijd 179

25-31 december 2022

De in Oekraïne geboren kunstenaar Irenaeus Yurchuk plaatste de geboorte van Jezus te midden van de ruïnes van een stad. Een Oekraïense stad, ongetwijfeld. Erik Borgman herkent erin de essentie van de kerstboodschap: de ondergang van alle oorlogstuig brengt de vrede aan het licht.

In de overweging tijdens de kerstnachtviering stelde ik vast dat we het afgelopen jaar weer volop hebben gehoord en gezien wat oorlog is. De strijd in Oekraïne maakt indringend duidelijk dat oorlog wel heldhaftige taal uitslaat die zich in schijn boven de situatie verheft, maar dat oorlog in werkelijkheid angst en onzekerheid is, ontbering:

Oorlog spreekt van overwinning, maar is alleen maar nederlaag: kou en kapotte huizen, lege winkels en geen water, en een traumatische verbijstering over wat je blijkbaar zomaar kan overkomen, terwijl je gewoon je leven leed, je werk deed, je kinderen naar school bracht.

Mijn verkondiging was dat in deze chaos en in dit puin, te midden van deze ontbering en traumatisering, de Gezalfde Jezus geboren wordt en dat hij zo naar Bijbelse overtuiging zichtbaar maakt hoe en waar God aanwezig is.

Er blijkt nu een kunstwerk te bestaan dat precies dit zichtbaar maakt. Irenaeus Yurchuk werkt in de Verenigde Staten, maar heeft wortels in Oekraïne. Hij maakte een afbeelding van de geboorte van Jezus onder de ruïnes van een stukgeschoten flatgebouw dat, zo verzekert de in Oekraïne wonende en werkende dominicaan Jarosław Krawiec, vergelijkbaar is met de ruïnes die daar overal te zien zijn. Het bijzondere is echter dat de ruïnes iets beschuttends hebben. Alsof zij proberen Maria, Jozef en hun kind zoveel mogelijk af te schermen van de bedreigingen die het geweld voor hen betekent. De afbeelding is daarmee zowel treurig als hoopvol.

Irenaeus Yurchuk werd geboren in Oekraïne en groeide op in de staat New York. Hij studeerde architectuur en stadsplanologie. Over zijn ontwikkeling als kunstenaar schrijft hij in 2019 bij gelegenheid van een expositie:

In de loop der jaren is mijn werk geëvolueerd naar een combinatie van fotografie met tekenen en schilderen, waarbij ik gebruik maak van uiteenlopende vormen van digitale editing en fysieke montagetechnieken. Het komt neer op het bewerken van inkjetbeelden met behulp van acrylverf, aquarelverf, pastel, markers, en kleurpotloden samen met verschillende collagematerialen om het beoogde effect te bereiken.

Hij heeft een speciale belangstelling voor het afbeelden van gebouwen, een herinnering aan zijn achtergrond in architectuur en stedenbouw. Het resultaat wekt de indruk organisch te zijn gegroeid: de gebouwde omgeving als een tegelijkertijd veilig en boeiend landschap.

Jarosław Krawiec, die op de dominicanenwebsite aandacht vraagt voor het werk van Yurchuk, signaleert ook nog een andere afbeelding van hem. Hierop staat een jonge vrouw, geschilderd in levendige kleu/ren, voor een schildersezelsel midden in een verwoeste stadstraat. De ruïnes zijn in zwart-wit. Krawiec schrijft:

Voor mij is deze vrouw de personificatie van de Oekraïense natie. Wat onder haar penseel vandaan komt, is ook kleurrijk. Starend naar de ruïnes schildert ze een typisch Oekraïens landschap met een blauwe lucht, gouden korenaren, groene bomen in de verte en een orthodoxe kerk. Het werk is getiteld *Waiting*.

Ik weet dat mij in dit verband geen oordeel toekomt. Ik vind ook dat iedereen recht heeft van tijd tot tijd weg te dromen, zeker als de realiteit zo verschrikkelijk is als die voor de mensen in Oekraïne. Toch blijf ik hopen dat deze vrouw niet de personificatie is van Oekraïne. Zij droomt zichzelf naar de idyllische toekomst van Psalm 65: 'de hellingen zien zwart van de kudden, de dalen gaan gekleed in golvend graan. Zij roepen en zingen elkaar toe' (vers 14). De andere afbeelding echter, die bij mijn weten geen titel heeft, doet denken aan Jeruzalem zoals Psalm 122 haar in vers 3 bezingt: '... prachtig gebouwde stad, in hechte gemeenschap verbonden.' Of liever gezegd, zij doet mij denken aan de onovertroffen vertaling van Huub Oosterhuis van dit vers: 'Stad van mijn hart..., met uw huizen schouder aan schouder.' De hechte gemeenschap is geen in de toekomst geprojecteerde droom, maar herkenbaar aanwezig tot in de ruïnes. Daar wordt Gods Woord vlees, te midden van alle verschrikking en wordt getuigenis afgelegd van het feit dat zelfs *daar* alles gedragen wordt door genade.

Irenaeus Yurchuk postte zijn kerstschilderij op 20 december op twitter. Hij zette er de woorden van de profeet Jesaja (9,4-5) onder:

De stampende laarzen
en met bloed doordrenkte mantels
worden verbrand en verteerd door het vuur.
Want een kind wordt geboren,
een zoon wordt ons gegeven.
De heerschappij rust op zijn schouders;
men noemt hem wonder van beleid, goddelijke held,
vader voor eeuwig, vredevorst.

Dit is de dieptestructuur van de geschiedenis. Verborgен, maar dragend. Ik bid dat het aan het licht treedt, in Oekraïne en elders, en dat het weten ervan in de tussentijd troost geeft.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus te Utrecht

De genoemde afbeeldingen van Irenaeus Yurchuk zijn, samen met de Nederlandse tekst van een brief van de dominicaan Jarosław Krawiec, te vinden op <https://dominicanen.nl/2022/12/kerstboodschap-uit-oekraïne/>.